

Aleksandar Bogojević

Nekako u senci vajarskog simpozijuma, bez dovoljno publiciteta, ostajali su ponekad mnogi drugi događaji iz sveg bogatstva manifestacija u oblasti likovnog stvaralaštva na smotrama jugoslovenske umetnosti „Mermer i zvuci“. Tradicionalna izložba „6x6“ jedna je od takvih, koje očigledno nikako ne mogu imati tretman prateće ili prigodne manifestacije. Ona, naprotiv, zaslužuje stvarnu pažnju, no takođe i nastojanja svih, a tu mislim i na organizatore, radi daljnjeg izgrađivanja njene koncepcije. Ovo je potrebno istaći u trenutku kada se ona afirmiše kao manifestacija svih likovnih stvaralaca, kao smotra ostvarenja umetnika iz svih naših republika, koji su zastupljeni sa po šest radova, a ne kao samo slikarska izložba (kako je prvih godina izgledalo), pa uključuje i skulpturu.

Učinjen je pokušaj u koncepciji izložbe da se — uprkos opasnosti razrušavanja reprezentativnosti cele postavke — zahvati stvaralaštvo van obližnjeg republičkog središta zbivanja, pa i centara autonomnih pokrajina. Da se pruži nova šansa stvaralacima iz unutrašnjosti za njihovu afirmaciju, a istovremeno otvori mogućnost, kako iznalaženja vrednosti, tako i upoznavanja posetilaca smotre sa njima. Tu se pruža otvoreno polje mogućnosti za reprezentovanje kritičkih ocena kritičara iz Niša, Kragujevca ili nekog drugog grada, ako im se poveri izbor autora. Iz toga ugla treba prići stvaralaštvu Radomira Antića, slikara iz Niša.

U odstupanjima od šara sa narodnih ćilima kao osnovnog elementa u ranijim svojim slikama, u izloženim radovima ne oslobađa se Antić tadašnjih zvučnih kolorističkih orkestracija i naglašavanja paste. Naglašenom pikturom, ako je u pitanju neki folklorni motiv kao potka, kao arabeska, ostvaruje dematerijalizaciju i izaziva asocijacije i sećanja na još ne zaboravljeni enformel žezdesetih godina. To je slučaj sa slikom: „Suprotni simboli“, gde tarnsponije detalje srodno ranijoj koncepciji. Opet je to neko štrikano dugme, toka, koje se najedared oslobađa kompozicijske podela i iskazuje u svojim skoro vasijskim stremljenjima.

Herman Gvardjančič iz SR Slovenije i Tanas Lulovski iz SR Makedonije su pripadnici najmlađe slikarske generacije, ali oformljeni i afirmisani slikari. Danas nije smelost reći da je apstraktno slikarstvo već u mnogim svojim oblicima istorijska kategorija. No Lulovski čije su slike možda dotakla iskustva nekih istorijskih izama moderne umetnosti, zanimljiva je pojava izrasla prvenstveno na iskustvima signalizma. Temeljene po koncepciji na postulatima signalista, slike Lulovskog se nikada ne mogu

potpuno izmeriti slobodama tradicionalno shvaćene apstrakcije, koja izgleda danas tako reći kao: samo sloboda forme prema stvarno mogućoj slobodi duha. Kao što razvijenoj tehničkoj misli današnjice nalazimo pandan u slikarstvu Lulovskog (koje postavlja sebi izvesne granice, a da ih zatim svojom senzibilnošću i duhom ne priznaje), tako njenu posledicu vidimo na platnima Gvardjančiča. To je sistematičan ples prskalice u ruci umetnika, koja bojom pokriva površine platna. To je ravnomerni hod, kao hod stroja, čiji su tragovi horizontale, tj. „koraci“ po ovim platnima monumentalnih razmera. Tehnička perfekcija se čini već opšte dostupnom u savremenoj umetnosti. Međutim, sa Gvardjančičevim slikama, sa obrisima njegovih predela posetioći izložbi uspevaju da uspostave očekivanu komunikaciju, a takođe, naš s radoznašću upućen pogled naići će na partije oslikane flak potezima četkom — traka svetlosti urezana u tamno nebo i svedena, ekstremno shvaćen kolorit, umeju da zanesu.

Kad promenimo putanju sunčevom zraku i pomoću ogledala uputimo ga na tamno okno prozora, dobićemo ružu odbleska. I slike Tomislava Dugonjića iz Banja Luke, kao i stilske koncepcije kojima se nadahnjuje u njegovim monohromnim geometrijskim apstrakcijama, prelamaju se u ličnosti ovog umetnika obznajući promenjenu sliku razlomljenih odsjaja. Geometrijske plohe stupaju u igru svetlosti i pokreta. Ponavljanjem formi u kontrastu dobija se kretanje. Disciplinovanost horizontala izaziva vizuelno treperenje. Palaca jezičak otvarajući prostor ispred ovih gradacija sivog i unosi dah iracionalnog.

Crnogorski slikar Gojko Berkuljan doživljava više mena, ali pokazuje jednu briljantnu sigurnost egzekucije i zavidan nivo slikarskih ostvarenja. Snagom i razigranošću svojih širokih poteza u dubokim tonovima, bogatim zbivanjima i dramatikom uspeva da njegove slike uzbuđuju i dokazuje emotivnost u transpoziciji grude umetnikovog rodnog kraja.

Milena Lah je jedini vajar predstavljen u ovogodišnjoj selekciji. Radi u različitim materijalima — kamenu, metalima — ali je prvenstveno vajar kamena. Njen opus ide od klasičnog ka monumentalnom i gromadnom. Odmah pada u oči osećaj ove skulptorke za ritam kompozicije, tako neizbežno potreban ako se ima u vidu karakteristično rasčlanjavanje bloka njene skulpture. Taj postupak ne može da omete utisak o celini, naprotiv, taj parcijalni ritam samo daje veći senzibilitet bloku, koji ume gotovo da se vine u prostor poprimivši svu simboličnost pokreta, ili je opet forma skulpture saptvena, sabijena. Milena Lah zna da da maha materijalu da dominira i zna da dozvoli da se oseti isto tako njegova struktura.

Novi Sad

Leopold Mendez i savremeni meksički grafičari

Bogomil Karlačaris

U okviru razmene izložbi Meksika i Jugoslavije, otvorena je u Novom Sadu izložba savremene grafike Meksika. Izložba će biti otvorena i u Sarajevu.

Meksiko je imao zaista specifičan društveni razvoj, a takođe i razvoj umetnosti. Valjda ni u jednoj drugoj zemlji nisu umetnici bili povezani sa progresivnim društvenim kretanjima svoga naroda, kako je to bio slučaj u Meksiku. Otuda ni u jednoj zemlji ne postoji takvo relativno jedinstvo umetnika u koncepciji, koja suštinski odudara od osnovnih tokova savremene likovne umetnosti. Danas se već može govoriti o meksikanskoj likovnoj školi,

li, o jednoj tradiciji čiju osnovu čine Posada, Rivera, Orosko, Sikerios, a samo u izvesnoj meri i Tamajo. To je umetnost pretežno realistička, ali često komponovana na simboličan način sa jasnim društvenim angažovanjem. Ista koncepcija može se videti i na izložbi Leopolda Mendeza i savremenih meksičkih grafičara. I ovde je dominantan realizam uz neke slobodnije kompozicione kombinacije koje bi mogle da još uverljivije demonstiraju angažovan stav umetnika. Od grafičkih tehnika koriste se pretežno visoka štampa, linorez i drvorez, a ređe duboka štampa ili litografija. Tako umetnici svesno ograničavaju